

Till

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 2026-05-25

Föräldraalliansen Sveriges yttrande över betänkandet

Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap

SOU 2026:4

Dnr: U2026/00068

Sammanfattning

Föräldraalliansen Sverige välkomnar utredningens övergripande ambition att stärka rektorers förutsättningar att utöva ett pedagogiskt ledarskap. En närvarande, kompetent och ansvarstagande rektor är av stor betydelse för elevernas lärande, trygghet, studiero och rätt till stöd.

Föräldraalliansen delar därför utredningens grundläggande problembild: när rektorer belastas av alltför stora ansvarsområden, administration och otydliga styrkedjor påverkas skolans kvalitet och därmed elevernas vardag.

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker i huvudsak förslag som stärker rektors möjlighet att vara nära undervisningen, säkrar rimliga ansvarsområden, tydliggör huvudmannens ansvar och stärker kompetenskraven för rektorer och skolchefer. Samtidigt vill Föräldraalliansen betona att utredningen i alltför liten utsträckning synliggör vårdnadshavares och elevers perspektiv. Ett starkt pedagogiskt ledarskap måste också innebära att rektor säkerställer fungerande dialog med elever och vårdnadshavare, särskilt i frågor om stöd, trygghet, frånvaro, elevhälsa och skolans kvalitetsarbete.

Förbundet delar bilden att rektors förutsättningar är avgörande för utbildningens kvalitet, men pekar också på att vissa förslag behöver bli tydligare för att fungera i praktiken, inte minst definitionen av pedagogiskt ledarskap och huvudmannens ansvar.

Föräldraalliansen Sveriges övergripande synpunkter

Föräldraalliansen Sverige vill särskilt framhålla tre utgångspunkter:

För det första måste reformer om rektors ledarskap ytterst bedömas utifrån barnets bästa. Syftet med att stärka rektor kan inte enbart vara att förbättra rektors arbetsmiljö, även om det är viktigt, utan att skapa bättre förutsättningar för elevernas lärande, trygghet och utveckling.

För det andra måste en tydligare rektorsroll också innebära tydligare ansvar gentemot elever och vårdnadshavare. Föräldrar behöver veta vem som ansvarar för vad, vart man vänder sig när stöd inte fungerar, och hur skolans ledning följer upp kvalitet, trygghet och elevhälsa.

För det tredje måste huvudmannens ansvar bli mer än en organisatorisk princip. Huvudmannen måste säkerställa att varje rektor har tillräckliga resurser, fungerande stödfunktioner, administrativ avlastning och kompetens för att kunna leda skolan på ett sätt som gynnar eleverna.

7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker att rektorns pedagogiska ledarskap tydliggörs i skollagen, men anser att definitionen behöver förtydligas och kompletteras.

Det är positivt att staten tydliggör att rektor ska vara nära skolans kärnuppdrag. Samtidigt får definitionen inte bli så allmänt hållen att huvudmän tolkar den olika eller att den blir svår att följa upp.

Föräldraalliansen Sverige anser att definitionen bör tydliggöra att pedagogiskt ledarskap handlar om att skapa förutsättningar för:

- undervisning av hög kvalitet,
- trygghet och studiero,
- fungerande elevhälsoarbete,
- tidiga och samordnade stödinsatser,
- systematisk uppföljning av elevers lärande och välmående,
- samt en fungerande dialog med elever och vårdnadshavare.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Definitionen bör kompletteras med ett barn- och elevperspektiv samt tydliggöra att rektors pedagogiska ledarskap även omfattar ansvar för samverkan med elever och vårdnadshavare i frågor som rör kvalitet, trygghet och stöd.

7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget.

Det är av stor betydelse för elever och vårdnadshavare att rektor är tillgänglig, närvarande och har faktisk kännedom om verksamheten. En rektor med ansvar för alltför många enheter, medarbetare eller elever riskerar att bli en administrativ områdeschef snarare än en skolledare med insyn i elevernas vardag.

Föräldraalliansen Sverige delar bedömningen att ansvarsområdets omfattning inte bör regleras enbart i siffror. Det är inte bara antalet elever eller personal som avgör uppdragets tyngd. Även

socioekonomiska förutsättningar, elevernas behov av stöd, skolans trygghetssituation, elevhälsans kapacitet och geografiska avstånd måste vägas in.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Det bör framgå tydligare att elevernas behov, förekomst av särskilt stöd, frånvaroproblematik, trygghetsutmaningar och vårdnadshavares behov av kontakt med skolledningen ska ingå i huvudmannens bedömning av om rektors ansvarsområde är rimligt.

7.1.3 Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget.

Föräldraalliansen Sverige ser positivt på att huvudmannens ansvar för rektors förutsättningar tydliggörs. Det är huvudmannen som måste säkerställa att rektor har resurser, administrativt stöd, elevhälsokompetens och organisatoriska förutsättningar att leda verksamheten.

Förbundet menar att många huvudmän inte ger rektorer tillräckliga förutsättningar, och att detta har betydelse för undervisningens kvalitet och elevers lärande. Föräldraalliansen anser därför att förslaget är viktigt, men att det behöver göras mer uppföljningsbart.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Huvudmannens ansvar bör kopplas till tydliga indikatorer som går att följa upp, exempelvis rektors tillgång till administrativt stöd, elevhälsa, juridiskt stöd, resurser för särskilt stöd och rutiner för klagomålshantering.

7.1.4 Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget i huvudsak, men anser att ansvarsfördelningen behöver förtydligas.

Föräldraalliansen ser positivt på att rektor ska ha inflytande över vilket ledningsstöd som behövs för att skolan ska fungera väl. För elever och vårdnadshavare är det viktigt att det finns en tillgänglig och tydlig skolledning.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Begreppet "annat ledningsstöd" bör definieras tydligare. Det bör också säkerställas att förslaget inte leder till att ansvar blir otydligt för elever och vårdnadshavare.

7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget.

Föräldraalliansen anser att det måste vara tydligt vem som är ansvarig rektor. Elever och vårdnadshavare ska inte behöva möta en organisation där det är oklart vem som ytterst ansvarar för undervisningens kvalitet, stödinsatser, trygghet eller skolans åtgärder.

Det är rimligt att uppgifter kan fördelas inom skolledningen, men rektor ska inte kunna lämna ifrån sig det samlade pedagogiska ansvaret.

7.1.6 Skolverket ska ge huvudmän stöd i rektorsförsörjning och rektorsomsättning

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget, men betonar att stöd till huvudmän inte får ersätta ansvarsutkrävande.

Hög rektorsomsättning påverkar elever, personal och vårdnadshavare negativt. Täta rektorsbyten riskerar att leda till bristande kontinuitet, otydliga prioriteringar och svag uppföljning av beslutade stödinsatser.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Skolverkets stöd bör kombineras med krav på att huvudmän analyserar orsaker till rektorsomsättning och redovisar vilka åtgärder som vidtas för att säkra kontinuitet för elever och vårdnadshavare.

7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget om skärpta behörighetskrav.

Föräldraalliansen Sverige anser att rektor bör ha gedigen pedagogisk kompetens och förståelse för skolans kärnuppdrag. Rektor fattar beslut som direkt påverkar elevers rätt till stöd, trygghet och undervisning. Därför är det rimligt att kraven på utbildning och kompetens stärks.

Föräldraalliansen Sverige bedömer att kravet på lärarexamen är väl motiverat, men att övergångsregler bör utformas så att redan skickliga och erfarna rektorer inte i onödan trängs ut ur yrket.

7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget.

Det är rimligt att den statliga rektorsutbildningen inte bara ska påbörjas utan också genomföras med godkänt resultat.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Det bör tydliggöras vilka konsekvenser som följer om en rektor inte genomför utbildningen med godkänt resultat, samt vilket ansvar huvudmannen har för att ge rektor tillräckliga förutsättningar.

7.1.9 Rektorsutbildningen ska reserveras för rektorer och ny utbildning erbjudas biträdande rektorer

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget i huvudsak.

Det är positivt att rektorsrollen tydliggörs och att biträdande rektorer får en egen utbildning anpassad till deras uppdrag.

Föräldraalliansen Sverige anser att det viktigaste ur elev- och föräldraperspektiv är att alla som har skolledande uppgifter har relevant utbildning för uppdraget, särskilt i frågor som rör elevhälsa, stöd, trygghet och kontakt med vårdnadshavare.

7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget.

Föräldraalliansen Sverige anser att rollerna rektor och skolchef bör hållas isär. Det är viktigt för transparens, ansvarsfördelning och rättssäkerhet. Vårdnadshavare behöver kunna förstå vem som ansvarar för skolans operativa ledning och vem som företräder huvudmannens uppföljande och kontrollerande ansvar.

7.1.12 Behörighetskrav och statlig befattningsutbildning för skolchefer

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker förslaget.

Skolchefen har en central roll i att säkerställa att huvudmannen tar ansvar för kvalitet, likvärdighet och regelefterlevnad. Därför bör det ställas krav på både utbildning och kunskap om skolans uppdrag.

Föräldraalliansen Sverige anser att skolchefsutbildningen bör innehålla moment om barnkonventionen, elevhälsa, skolans kompensatoriska uppdrag, klagomålshantering, vårdnadshavares rätt till information och skolans skyldigheter när elever inte får det stöd de har rätt till.

7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Föräldraalliansen Sverige delar utredningens bedömning.

Likvärdigheten i svensk skola påverkas i hög grad av huvudmännens olika ekonomiska och organisatoriska kapacitet. Föräldraalliansen anser att staten behöver ta ett större ansvar för att alla elever, oavsett bostadsort eller huvudman, får tillgång till undervisning, elevhälsa och stöd av god kvalitet.

Föräldraalliansen Sverige anser att staten bör ta över ett större ansvar för skolväsendets finansiering.

7.2.2 Ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister bör upprättas

Föräldraalliansen Sverige delar bedömningen.

Ett komplett register är viktigt inte bara för myndigheter utan också för insyn, transparens och ansvarsutkrävande. Föräldrar behöver kunna förstå vilken huvudman som ansvarar för vilken verksamhet och hur ansvarskedjan ser ut.

7.2.3 Nationella interoperabla system för skolväsendet

Föräldraalliansen Sverige delar bedömningen.

Bristande digitala system påverkar inte bara rektorer och lärare, utan även elever och vårdnadshavare. Otydliga, splittrade eller icke-kommunicerande system kan göra det svårt för vårdnadshavare att följa frånvaro, stödinsatser, åtgärdsprogram, betygsinformation och kommunikation med skolan.

Föräldraalliansen Sverige vill dock betona att digitalisering måste förenas med höga krav på integritet, informations säkerhet och tillgänglighet.

7.2.4 Rektorer behöver adekvat kompetens för att leda och samordna elevhälsoarbetet

Föräldraalliansen Sverige delar bedömningen och anser att detta är en av utredningens viktigaste frågor.

Föräldrar möter ofta skolans brister tydligast när elevhälsoarbete, särskilt stöd eller Anpassningar inte fungerar. Rektor har ett avgörande ansvar för att stöd sätts in i tid, följs upp och samordnas.

Utredningen lyfter att goda förutsättningar för rektor att leda och samordna elevhälsoarbetet är avgörande både för elevers lärande och hälsa och för rektorers arbetsituation.

Föräldraalliansen Sveriges förslag: Rektorsutbildningen och professionsprogrammet bör innehålla obligatoriska moment om särskilt stöd, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, skolfrånvaro, samverkan med vårdnadshavare, barnkonventionen och elevhälsans förebyggande uppdrag.

Avslutande synpunkter

Föräldraalliansen Sverige välkomnar utredningens ambition att stärka rektors pedagogiska ledarskap. En rektor som har rimliga förutsättningar, tydligt mandat och relevant kompetens är en förutsättning för en skola där elever får undervisning av hög kvalitet och där vårdnadshavare kan känna förtroende för skolans ledning.

Samtidigt vill Föräldraalliansen understryka att rektors ledarskap måste bedömas utifrån dess konsekvenser för eleverna. Det räcker inte att ansvarskedjan blir tydligare på papperet. Den måste märkas i skolans vardag: i bättre stöd, snabbare åtgärder, tryggare skolmiljöer, bättre dialog med hemmen och större likvärdighet mellan skolor.

Föräldraalliansen Sverige föreslår därför att regeringen i det fortsatta arbetet särskilt säkerställer att:

1. barnets bästa och elevers rätt till stöd tydligare integreras i regleringen,
2. vårdnadshavares roll i skolans kvalitetsarbete och dialog med rektor synliggörs,
3. huvudmannens ansvar blir uppföljningsbart,
4. rektorer får stärkt kompetens inom elevhälsa och särskilt stöd,
5. ansvarsfördelningen mellan huvudman, skolchef, rektor och biträdande rektor blir tydlig för elever och vårdnadshavare.

Föräldraalliansen Sverige tillstyrker därmed utredningens huvudsakliga inriktning, men föreslår förtydliganden för att stärka barn-, elev- och föräldraperspektivet i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

För Föräldraalliansen Sverige

Maria Nilsson
Tf. ordförande

Remissvaret har beretts av Peter Hallin

Föräldraalliansen Sverige är en nationell intresseorganisation för föräldrar och föräldrasammanslutningar och utgör ett samarbetsorgan för dessa.

Förbundets övergripande ändamål är att ur ett föräldraperspektiv verka för en utveckling av samhället som främjar varje barns allsidiga utveckling, lärande och hälsa.

Förbundet är partipolitiskt, fackligt och religiöst obundet.